NOȚIUNI ŞI TERMINOLOGIE ÎN PRAGMATICA ACTUALĂ

NICOLETA MARINA (LUCACIU) POPA
Şcoala Gimnazială „Adam Nicolae", Arad

Cuvinte-cheie: *pragmatică, noțiuni, terminologie, J. L. Austin*

1. Considerații preliminare

În general, pragmaticienii sunt de acord că, privită în ansamblu, pragmatica are ca sarcină „să descrie, cu ajutorul unor principii nonlingvistice, procesele de inferență necesare pentru a accede la sensul comunicat de enunț" (v. şi *infra*).

Practic, se porneşte de la informația lingvistică căreia i se adaugă sau i se suprapune informația nonlingvistică, numită şi contextuală, prin care se realizează procesul *diferențial*.

Astfel, într-un exemplu ca

A. *Cât e ceasul?*

B. *Tocmai a trecut poştaşul*.

răspunsul lui B poate fi coerent sau pertinent numai dacă ambii locutori ştiu la ce oră trece de obicei poştaşul.

sau, în exemplul

Poți să-mi dai sarea?

locutorul nu are în vedere capacitatea fizică a auditorului de a da sarea, ci chiar îi cere efectuarea respectivei acțiuni.

Peste tot deci, dincolo de enunțul „literal", este perceput şi un enunț „implicit", nematerializat însă ca enunț propriu-zis, lingvistic.

Diferitele teorii care au stat la baza analizei *informațiilor nonlingvistice* se pot regăsi în *principiul cooperării* la Grice, în principiul *pertinenței* la Sperber şi Wilson şi în *topoi*, la Anscrombe şi Ducrot.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

Chiar dacă pragmatica „nu a răsturnat fundamental geografia studiilor despre limbaj“, complexitatea problemelor pe care analiza actelor de limbaj le-a ridicat a făcut ca orientarea acestor cercetări să fie subsumată următoarelor întrebări de principiu:

„(i) Pragmatica depinde de studiul competenței sau al performanței?

(ii) Pragmatica este o componentă a lingvisticii sau, din contra, este independentă de lingvistică?

(iii) Pragmatica este independentă sau nu de o teorie a cunoaşterii?“ (v. *infra*).

În timp ce pragmaticienii de tradiție griceeană susțin o teorie a performanței (în descendență chomskyană), cei de tradiția francofonă, în special Benveniste şi Ducrot, vorbesc despre aspecte pragmatice codificate în limbă, deci despre competențe, care a dus, în cele din urmă, la teza *autoreferinței* sensului, concretizată în formula lui Ducrot, «sensul unui enunț este imaginea enunțării sale», adică a perceperii raţiunii enunțării sale.

Aceste opțiuni vizează şi răspunsul la a doua întrebare, căci el a dus la constituirea a cel puțin două tipuri relevante de pragmatică: *pragmatica integrată* semanticii, bazată pe o concepție *ascriptivistă*, după care enunțurile comunică, de fapt, acțiuni, adică *acte de limbaj*, identificate în verbe ca *a aduce, a promite, a dori, a afirma, a argumenta* şi nu *stări de fapt*, şi *pragmatica radicală*, care scoate pragmatica din cadrul semanticii. Argumentul de bază este că enunțurile cuprind, în acelaşi timp, atât aspecte vericondiționale, cât şi aspecte nonvericondiționale. Cum aspectele vericondiționale aparțin semanticii, care e studiată de semantica formală, ce conține logici precum calculul predicatelor, logica intențională etc., pragmatica trebuie să se orienteze spre aspectele nonvericondiționale ale sensului. De aici şi definiția dată de Gazdar: „pragmatica = sensul – condițiile de adevăr“. Astfel, dacă pragmatica integrată este *ascriptivistă*, cea radicală este *descriptivistă*. În esență, pragmatica radicală se situează în afara lingvisticii.

Luând în considerare „arhitectura generală a teoriilor“ în care pragmatica se integrează, acestea sunt de trei tipuri: *teorii lineare, teoriile în Y* şi *teoriile cognitiviste*.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

Pe de altă parte, pragmatica are zone de contact cu socio-lingvistica şi psiholingvistica, de care se deosebeşte însă atât prin tradiţia ştiinţifică, cât şi prin metodologie. (Cf. Moeschler/Reboul, p. 24–30 *passim*).

În cele ce urmează ne vom referi doar la acele teorii care au strânse legături cu lingvistica. Ne limităm aici la:

2. Teoria actelor de vorbire (J. L. Austin)

După cum se ştie, actul de naştere al pragmaticii l-a constituit seria de conferinţe ţinute de John Langshaw Austin la Harvard în 1955, în seria *William James Lectures*, şi la Berkley, în 1958, şi publicate în cartea *How to do Things with Words*, în 1962. Materia acestor conferinţe a stat şi la baza cursurilor ţinute de el la Oxford, între 1952–1954[1].

Tezele lui J.L. Austin despre actele de vorbire sau actele de limbaj, în tradiţia franceză, reprezintă o breşă decisivă în concepţia logico-filozofică, de tradiţie aristotelică şi foarte răspândită între filozofii anglo-saxoni, după care afirmaţiile (propoziţiile în viziunea lingviştilor) sunt de natură *descriptivă* (a faptelor) şi, ca atare, supuse condiţiei de *vericondiţionalitate*. Printre primii care a contestat această „dogmă" filozofică a fost Immanuel Kant, care semnala faptul că există afirmaţii ce nu sunt nici adevărate, nici false, pentru că scapă controlului raţiunii. S-a considerat că aceste „fapte deviante" sunt, în realitate, deficienţe ale limbilor naturale şi au fost considerate *non-sensuri*. Se înscriu aici propoziţiile care cuprind expresii *deictice*, al căror adevăr depinde de context. De asemenea, propoziţiile interogative, imperative şi optative, ele exprimând doar stări de spirit ale vorbitorului. „Prea multă vreme – spune J.L. Austin

[1] La baza discuţiei noastre stă varianta în limba română, *Cum să faci lucruri cu vorba*, Editura Paralela 45, Piteşti-Bucureşti, 2003, în traducerea Soranei Corneanu şi cu o *Prefaţă* de Vlad Alexandrescu.
În multe privinţe, se precizează în amintita *Prefaţă* (p. 9, n.2) ideile lui Austin au fost prefigurate atât de Karl Bühler, în a sa *Sprachtheorie* (1933), cât şi de britanicul Alan Gardiner, în *The Theory of Speech and Language* (1932). În Moeschler/Reboul, p. 35, se arată că înainte de Primul Război Mondial, Reinach izola *actele sociale* pe care Austin le-a numit *acte de limbaj locuţionare*.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

– premisa filosofilor a fost că o „afirmație“ [*statement*] nu poate decât să „descrie“ o anumită stare de lucruri sau să „afirme un fapt anume“, şi asta neapărat fie în mod adevărat, fie fals. Desigur, gramaticienii au arătat în mod repetat că nu toate „propozițiile“ sunt afirmații sau că slujesc neapărat la producerea unei afirmații: pe lângă afirmații, există, prin tradiție (din punctul de vedere al gramaticienilor), şi întrebări, şi exclamații, precum şi propoziții care exprimă porunci, dorințe, concesii“[2].

Se impune deci a distinge între afirmații care pot fi adevărate sau false şi cele care nu se supun acestei verificări. Pentru primele, Austin propune termenul *constative*[3].

Atenția lui Austin se îndreaptă spre acele afirmații considerate „non-sensuri“ şi care, de fapt, nu sunt „non-sensuri“. Asemenea enunțuri conțin verbe banale, la persoana întâi singular, indicativ prezent, diateza activă. Ele întrunesc două caracteristici generale:

A. ele nu „descriu“, nu „vorbesc despre“, nici nu constată ceva, nu sunt „adevărate sau false“ şi

B. enunțarea propoziției este, sau face parte din efectuarea unei acțiuni, despre care, iarăşi, nu s-ar afirma *în mod normal* că spune, sau spune „pur şi simplu ceva“.

J.L. Austin aduce în discuție următoarele exemple, reluate mereu în lucrările de exegeză a tezelor filozofului englez:

„ Da, vreau să iau în căsătorie pe…“ – spus în timpul ceremoniei de căsătorie.

„Botez acest vas *Regina Elisabeta*“ – spus în momentul în care se izbeşte sticla de etravă.

„ Dăruiesc şi încredințez ceasul fratelui meu“ – aşa cum apare într-un testament.

„Pun pariu cu tine că mâine plouă“.

Comentând aceste exemple, Austin subliniază că e destul de clar că a enunța propoziția (firește, în circumstanțele potrivite) nu

[2] *Op. cit.*, p. 23.

[3] În versiunea românească amintită se foloseşte forma (afirmații) *constative*, pe când în traducerea lui Moeschler/Reboul, forma *constatative*. La fel procedează Cornelia Dragomir, *op. cit.* (v. *Bibliografia*). Vom prelua şi noi această formă care, pentru limba română, este mai adecvată.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

înseamnă nici că *descriu* acțiunea pe care, spunând aceste cuvinte, o fac, nici că afirm că o fac: ci înseamnă că o fac. Niciunul dintre enunțurile citate nu este nici adevărat, nici fals: afirm aceasta ca pe o evidență și nu o discut". Pentru a denumi acest tip de propoziții, el propune sintagma *propoziție performativă* sau enunț performativ, sau, pe scurt *a performative* („un performativ")[4].

Problema care se pune acum, în locul criteriului de *vericondiționalitate,* este aceea ca acțiunea care derivă din enunțul performativ să cunoască o realizare efectivă. Austin introduce în discuție chestiunea *circumstanțelor potrivite*, care presupun condițiile de reușită și cele de nereușită, cuprinse, acestea din urmă, într-o teorie a *Nereușitelor* (*Infelicities*). Nu vom insista asupra acestei chestiuni, deoarece ea depășește, în bună măsură, demersul nostru, dar vom preciza că „un performativ pronunțat în circumstanțe necorespunzătoare [nu] este *fals*, ci, mai curând, că actul este *nul* sau *vacant* (vid), că enunțul este nereușit și că actul *a eșuat*"[5].

Pe lângă aceste chestiuni se ridică și aceea a criteriilor de diferențiere între performativ și constatativ, deoarece, de cele mai multe ori, aceeași propoziție poate fi folosită, în situații enunțiative diferite, atât ca performativă, cât și drept constatativă. J.L. Austin consideră că tipul de performativ alcătuit din persoana întâi singular, indicativ prezent, la diateza activă este cel mai adecvat unei analize pertinente. Soluția ar consta în:

„(1) a alcătui o listă a tuturor verbelor cu această trăsătură;

(2) a presupune că toate enunțurile performative care nu apar în această formă preferată – care să înceapă cu „Eu X că", „Eu x să" sau „Eu x" – ar putea fi „reduse" la această formă și astfel transformate în ceea ce putem numi performative *explicite*"[6].

---

[4] *Op. cit.*, p. 27. În Ducrot/Schaeffer se precizează că „Primul lingvist care a examinat aceste probleme este É. Benveniste, care acceptă ideea de performativ (din 1958 el a prezentat, fără a utiliza însă termenul respectiv, noțiunea de performativ explicit într-un articol, reluat în cap. 21 din *Problèmes de linguistique générale*, Paris, 1966, p. 263–266), însă refuză noțiunea de ilocutoriu" (p. 506).

[5] Moeschler/Reboul, p. 45.

[6] J.L. Austin, *op. cit.*, p. 72–73.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

Această „reducere“ presupune existența unor „enunțuri primare“ ce trebuie explicitate, întrucât ele sunt ambigue, echivoce sau vagi. Apare deci „opoziția“ performativ *explicit* vs performativ *primar* (formulă preferabilă lui performativ neexplicit sau implicit).

Explicitarea aduce precizie în limbă, face mai clară *semnificația* a ceea ce se spune, deci face mai clară *forța* enunțului sau „cum trebuie luat el“.

„Formula performativă explicită – sublinizaă Austin – este numai ultimul şi „cel mai de succes“ dintre numeroasele instrumente lingvistice care au fost dintotdeauna folosite cu mai mult sau mai puțin succes pentru a îndeplini aceeaşi funcție (tot aşa cum măsurarea sau standardizarea au fost cele mai de succes instrumente inventate pentru dezvoltarea *preciziei* în vorbire)“[7].

În continuare, Austin ia în discuție câteva dintre „instrumentele primare“ ale enunțului performativ. În primul rând, *modul imperativ*, din formulări ca următoarele:

„Inchide-o acum“, care seamănă cu „Îți ordon să o închizi“.

„Inchide-o – eu aşa aş face“, corespunzătoare lui „Te sfătuiesc să o închizi“.

„Inchide-o, dacă vrei“, asemănătoare lui „Te desfid să o închizi“.

Rezultă trei tipuri de verbe performative: *a ordona, a sfătui, a interzice*[8].

Importante sunt şi *adverbele* şi *expresiile adverbiale* şi chiar turnurile de frază, utilitatea lor fiind vădită mai ales în limba vorbită.

De asemenea, *particulele de legătură* au valoare performativă, în sensul că, de pildă, *totuşi* îl poate înlocui ca forță pe „Insist că“. În acelaşi fel, *prin urmare* are forța lui „Conchid că“, iar *deşi*, forța lui „Conced că“. O aceeaşi valoare au sintagmele „în vreme ce“, „prin aceasta“, „în plus“. Pot servi scopului performativ titluri ca Manifest, Lege, Proclamație sau subtitlul „Roman“[9].

[7] *Ibidem*, p. 76.
[8] *Ibidem,* p. 77.
[9] *Ibidem*, p. 78.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

Pe lângă aceste instrumente strict gramaticale, enunțul perlocutiv se bazează şi pe tonul vocii, pe cadență şi pe accentuare şi, în cel mai larg sens, pe circumstanțele în care se produce enunțul. Dar, în mare, aceste instrumente circumstanțiale prezintă neajunsul că, aidoma perlocutivelor primare (implicite), sunt *vagi* şi cu receptare nesigură. Cu alte cuvinte, „aceste resurse sunt de o bogăție în exces: le sunt caracteristice echivocul în discriminarea inadecvată, în plus, le folosim şi în alte scopuri, cum ar fi insinuarea. Performativul explicit elimină echivocul şi menține performarea în limite relativ fixe“[10].

Cu toate acestea, există încă situații în care un enunț este un performativ explicit sau nu. Ori situațiile care sunt foarte apropiate performativelor, dar nu sunt performative. Este cazul, de pildă, al lui „Aprob“ care, într-o împrejurare poate avea fața performativă a unui act de a da aprobarea sau, în alte circumstanțe poate avea semnificația descriptivă a formulei „Sunt de aceeaşi părere“. Un tip „clasic“ de asemenea înterpretări îl constituie senzația produsă de „emoții“ sau de „dorițe“ legată de adoptarea unei atitudini față de exprimarea lor. Austin înşiră pe trei coloane expresii de această natură:

Îți mulțumesc	Sunt recunoscător	Mă simt recunoscător
Îmi cer iertare	Îmi pare rău	Mă căiesc
Critic }	Condamn {	Sunt şocat de
Dezaprob }	Sunt revoltat de {	
Aprob	Sunt de acord cu	Sunt de aceeaşi părere
Îți urez bun venit	Întâmpin (cu bucurie)	
Te felicit	Sunt bucuros că	

Expresiile din prima coloană sunt performative, pe când cele din coloana a doua sunt descriptive, dar „doar pe jumătate“, cele din a treia coloană conțin simple relatări. Austin se întreabă dacă „Se poate sugera vreun test pentru a decide dacă „Sunt de acord cu“ sau „Îmi

[10] *Ibidem*, p. 79.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

pare rău“ sunt folosite (în particular sau în general) în unul sau altul din sensuri?“. El propune mai multe teste, cum ar fi întrebarea „Face el *într-adevăr* asta?. Deci, dacă cineva spune „Te întâmpin (cu bucurie)“ ne putem chestiona: „Mă întreb dacă l-a întâmpinat într-adevăr cu bucurie“, ceea ce nu se mai poate în cazul expresiei „Îți urez bun venit“, deoarece o chestionare ca „Mă întreb dacă într-adevăr îi urează bun venit“ este nereuşită”[11].

Oricum, privite lucrurile în ansamblu, „Ca un enunț să fie performativ, chiar şi în aceste cazuri relative la sentimente şi atitudini, pe care le botez „COMPORTAMENTIVE“, el nu poate fi *doar* expresia convențională a unui sentiment sau a unei atitudini“[12].

Aceste chestiuni, mai mult teoretice, sunt aduse în planul concretului, în măsura în care „sensurile în care a spune ceva poate fi a face ceva, sau în care *în* spunerea a ceva, facem ceva“ şi, de asemenea, în măsura în care „*în* spunerea a ceva, facem ceva“. Austin identifică un set de sensuri „în care a spune ceva este întotdeauna şi neapărat a face ceva – setul de sensuri care împreună dau sensul deplin al lui «a spune»”[13]. Setul de sensuri este împărțit în trei grupe:

„a) întotdeauna: a performa actul de a produce anumite sunete (un act „fonetic“); aici, enunțul este un fon;

b) întotdeauna: a performa actul de a produce anumite vocabule ori cuvinte […] într-o anumită construcție (adică conform unei anumite gramatici, inclusiv cu condiția de a i se conforma şi dacă vocabulele aparțin unui vocabular), cu o anumită intonație etc.“ Acest act este numit act „fatic“, iar enunțul produs prin acest act este numit „fem“);

c) în general: a performa actul de a folosi acel *fem* ori constituenții săi cu un anumit „sens“ mai mult sau mai puțin definit şi cu o „referință“ mai mult sau mai puțin definită“ (care împreună echivalează cu „semnificația“ [*meaning*]“. Acest act este numit act „retic“, iar enunțul produs de el va fi un „rem“[14].

[11] *Ibidem*, p. 80-81.
[12] *Ibidem*, p. 82.
[13] *Ibidem*, p. 90.
[14] *Ibidem*, p. 90-91.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

Astfel, enunțul „El a spus: «Pisica e pe preş» este un act fatic, pe când „El a spus că pisica e pe preş“ reprezintă un act retic.

Actele respective, fiind legate de orice „producție“ lingvistică dotată cu semnificații, distincția *constatativ/performativ* rămâne, în bună măsură, nelimitată. În consecință, recurge la o altă distincție, propunându-şi să elucideze „sensurile în care a spune ceva este să facă ceva“. El aduce în discuție actul de „a spune ceva“ care este performarea unui act *locutoriu* [*locutionary act*], iar studiul enunțurilor astfel definite va fi studiul *locuțiilor* [*locutions*], altfel zis al unităților complete de vorbire [*full units of speech*]“[15].

Există însă şi „performarea unui act *în* spunerea a ceva“ [*in* saying something]“, pe care-l numeşte act *ilocutoriu* [*illocutionary act*], care se opune actului de a spune ceva [of saying something]. La baza lui stă o *ilocuție* [*illocution*], căreia i se asociază „forțele ilocutorii“ [*illocutionary forces*] ce derivă din diferitele tipuri de funcții ale limbii“[16]. Actul ilocutionar este deci, „ceea ce realizăm spunând ceva; în spunere“.

Dacă luăm în considerare „că a spune ceva“ atrage după sine anumite efecte asupra sentimentelor, gândurilor sau acțiunilor vorbitorului sau ale altor persoane, se poate vorbi de performarea unui act „*prin* faptul de a spune ceva“ [*by* saying something]“, act pe care Austin îl numeşte „perlocutoriu“ [*perlocutionary act*]. El probează diferența între aceste acte prin următoarele exemple:

„Act (A) – Locuție

Mi-a spus: „Împuşc-o!“, înțelegând prin „împuşcă“ împuşcă, iar prin „-o“ referirea la ea.

Act (B) – Ilocuție

M-a îndemnat (sau m-a sfătuit, mi-a ordonat etc.) să o împuşc.

Act (C) – Perlocuție

M-a convins s-o împuşc“[17].

[15] *Ibidem*, p. 92.
[16] *Ibidem*, p. 96.
[17] *Ibimdem*, p. 97. În Moeschler/Reboul se precizează că „Persuasiunea este exemplul canonic al „actelor perlocuționare“ (p. 406).

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

Există deci actul locutoriu „a spus că…“, actul ilocutoriu „a susținut că…“ şi actul perlocutoriu „m-a convins că…“. Diferența dintre actele *ilocutorii* şi cele *perlocutorii* rezidă, în primul rând, în faptul că primele sunt dotate cu „forță convențională“, pe când celelalte nu, iar în al doilea rând în efectele diferite pe care le produc. „Un act ilocutoriu – precizează Austin – nu va fi performat cu succes dacă un anumit efect nu este produs. Asta nu înseamnă că actul ilocutoriu echivalează cu producerea unui efect“. Căci „Nu trebuie confundat felul în care un act ilocutoriu „are efect“ [*takes effect*] cu producerea de consecințe în sens obişnuit, *i.e.* provocarea unor stări de lucruri, ori schimbări în cursul natural al evenimentelor“. Austin aduce ca exemplu enunțul „Botez acest vas *Regina Elisabeta*“, care are simplul efect de *a numi* sau *a boteza* nava, fără ca din acest act ilocuționar să derive „consecințe“ ce vizează un obiectiv (a convinge, a persuada) sau o urmare cum se întâmplă în cazul actelor perlocutorii. „Există, aşadar, trei moduri în care actele ilocutorii sunt legate de efecte – concluzionează J.L. Austin – asigurarea înțelegerii, faptul de a avea efect şi invitația la răspuns – toate distincte de producerea de efecte caracteristice actului perlocutoriu“[18].

În finalul discuției, J.L. Austin identifică cinci clase de enunțuri în funcție de forța lor ilocutorie şi ce aplicare, cu precauție, testului simplu al formei de persoana întâi, indicativ prezent, activ:

(1) Verdictive [*Verdictives*]
(2) Exercitive [*Exercitives*]
(3) Promisive [*Commissives*]
(4) Comportamentive [*Behavitives*]
(5) Expozitive [*Expositives*]

Verdictivele sunt „acte de verdicte“ emise de un juriu, un arbitru ori o instanță de decizie. Ele nu sunt neapărat definitive, aşa încât pot fi şi estimări, judecăți provizorii sau evaluări. Este vorba deci de exprimarea unei judecăți privitoare la ceva. Exemple de verdictive:

a achita	a condamna	a stabili (într-o chestiune de fapt)

[18] Austin, *op. cit.,* p. 108, 109.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

a decide (într-o chestiune de lege)	a interpreta ca	a înțelege
a citi ceva ca	a hotărî	a calcula
a considera	a estima	a localiza
a plasa	a data	a măsura
a judeca	a face astfel încât	a o lua ca
a nota	a rândui	a cota
a evalua	a valoriza	a descrie
a caracteriza	a diagnostica	a analiza.

Se cuprind aici şi evaluările de caracter de tipul „L-aş numi un om vrednic“.

J.L. Austin precizează că un verdictiv este un act judiciar, nu legislativ ori executiv şi că întreține evidente relații cu adevărul şi falsitatea, cu justețea şi injustețea. Că e vorba de adevărat şi fals rezultă şi din rezolvarea de către un arbitru a unei dispute prin decizii de felul lui „Out“, „Trei lovituri“, „Patru mingi“.

Exercitivele exprimă o decizie în favoarea sau împotriva unei acțiuni. Un exercitiv este o pledoarie, şi nu o estimare, o sentință, şi nu un verdict. Este, adică, o decizie „care spune că ceva trebuie să fie aşa, spre deosebire de o judecată care spune că ceva este aşa“. Judecătorii şi arbitrii folosesc atât verdictive, cât şi exercitive. Exemple de exercitive, dintr-o clasă considerată foarte vastă:

a numi (în funcție)	a retrograda	a destitui
a concedia	a excomunica	a numi
a ordona	a comanda	a indica
a da o sentință	a da o amendă	a acorda
a recruta	a vota pentru	a nominaliza
a alege	a pretinde	a da
a lăsa moştenire	a absolvi	a-şi da demisia
a avertiza	a sfătui	a pleda
a ruga	a implora	a cerşi
a îndemna	a presa	a recomanda
a proclama	a anunța	a invalida
a contramanda	a anula	a abroga
a legifera	a suspenda (o sentință)	a opune (un veto)
a dedica	a declara închis	a declara deschis.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

Se apropie de verdictive enunțuri ca „Consilez“, „Interpretez“ când sunt pronunțate în mod oficial. Altele, precum „Acord“, „Absolv“, sunt „exercitive care se bazează pe verdictive“.

În anumite contexte, exercitive ca *a permite, a autoriza, a delega, a oferi, a concede, a da, a pune în joc* şi *a consimți*, prin faptul că determină un angajament la anumite acțiuni ulterioare se pot confunda cu *promisivele*. La fel, exercitive ca *a provoca, a protesta, a aproba, a recomanda, a încredința* se apropie de comportamentive, deoarece pot determina adoptarea unei atitudini sau performarea unui act.

Tot aşa, exercitivele „Retrag“, „Obiectez“, „Resping“ pot fi considerate expozitive atunci când sunt folosite în contextul unei argumentări ori al unei conversații.

De altfe, J.L. Austin stabileşte cinci „contexte tipice“ în care se folosesc exercitivele:

(1) exercitări de funcții şi numiri, candidaturi, alegeri, admiteri, demisii, concedieri şi aplicații;

(2) sfaturi, predici şi petiții;

(3) împuterniciri, ordine, sentințe şi anulări;

(4) administrarea întâlnirilor şi afacerilor;

(5) drepturi, solicitări, acuzații etc.

Promisivele sunt enunțuri care angajează locutorul la anumite acțiuni:

a promite	a lega un acord	a încheia un contract
a se ajunge la	a se lega să	a-şi da cuvântul
a fi hotărât să	a avea intenția	a-şi declara intenția
a avea de gând să	a plănui	a-şi propune
a propune să	a voi (face)	a intenționa
a anvizaja	a se angaja să	a jura să
a garanta	a făgădui	a pune pariu că
a jura	a fi de acord	a consimți
a se dedica	a sta zălog pentru	a fi de partea
a adopta	a apăra (o cauză)	a apăra (o cauză)
a susține (o cauză)	a se opune	a fi în favoarea

În condițiile unor anumite nuanțări, promisivele se pot apropia de celelalte patru clase ilocuționare.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

Comportamentivele exprimă reacţii şi atitudini la comportamentul şi „soarta“ altor persoane. Sunt legate de afirmarea şi descrierea sentimentelor. Sunt identificate şapte tipuri de acte:

1. Pentru actul de a se scuza: *a-şi cere scuze*;

2. Pentru actul de a mulţumi: *a mulţumi*.

3. Pentru exprimarea compasiunii: *a deplânge, a compătimi, a face complimente, a-şi exprima simpatia, a felicita, a congratula, a fi alături* etc.

4. Pentru atitudini: *a detesta, a nu-l deranja, a aduce tribut, a critica, a fi nemulţumit de, a se plânge de, a aplauda, a neglija, a încredința, a se ridica împotriva*, dar şi întrebuinţările „non-exercitive“ ale lui *a aproba* şi *a fi în favoarea*.

5. Pentru saluturi: *a ura bunvenit, a ura drum bun*.

6. Pentru urări: *a binecuvânta, a blestema, a toasta, a bea în sănătatea, a-şi dori [wish* „în sensul său strict performativ“].

7. Pentru provocări: *a provoca, a desfide, a protesta*.

Expozitivele sunt acte de expunere a unui punct de vedere, „de a conduce un argument şi de a clarifica întrebuinţări şi referinţe“. Clasa este foarte vastă şi Austin se întreabă dacă ele nu pot fi interpretate şi ca verdictive, exercitive, comportamentive sau promisive. El dă o „mostră“ de expozitive, în centrul căreia se află verbe ca *a afirma, a nega, a accentua, a ilustra, a răspunde*. Majoritatea se referă la un schimb conversaţional şi la situaţia comunicaţională:

1. a afirma
   a nega
   a descrie
   a clarifica
   a identifica

2. a remarca
   a menţiona
   ? a ridica (o problemă)
   a neglija

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

3. a informa
a evalua
a spune
a răspunde
a replica

3a. a întreba
a distinge

4. a depune mărturie
a relata
a jura
a presupune
? a se îndoi
? a şti
? a crede
a numi

5. a accepta
a concede
a retrage
a fi de acord
a obiecta la
a adera la
a recunoaşte
a repudia
5 a. a corecta
a revizui

6. a postula
a deduce
a argumenta
? a contura

7. a începe prin
a se referi în continuare la
a conchide prin

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

7a. a interpreta
a analiza
a defini
7b. a ilustra
a explica
a formula
7c. a vrea să spună
a se referi la
a înțelege
a privi ca[19].

Sintetizând caracteristicile celor cinci clase de enunțuri, J.L. Austin atrage atenția că „verdictivul este un exercițiu al judecății, exercitivul este demonstrarea unei influențe ori exercitarea puterii, promisivul este asumarea unei obligații sau declararea unei intenții, comportamentivul este adoptarea unei atitudini, iar expozitivul este clarificarea motivelor, argumentelor şi comunicării“[20].

Bibliografie

Austin, J.L., *Cum să faci lucruri cu vorbe.* Traducere de către Sorana Corneanu a cărții *How to Do Things with* Words, Editura Paralela 45, Bucureşti, Piteşti, 2003.

Dragomir, Camelia, *Teorii şi concepte în pragmatica lingvistică*, Ovidius University Press, 2006.

Ducrot, Oswald, Schaeffer, Jean-Marie, *Noul Dicţionar enciclopedic al ştiinţelor limbajului*. Traducere de Anca Măgureanu, Viorel Vişan, Mariana Pănescu, Editura Babel, Bucureşti, 1996 (Ducrot/Schaeffer).

Moeschler, Jaques, Reboul, Anne, *Dicţionar enciclopedic de pragtmatică*. Coordonarea traducerii: Carmen Vlad, Liana Pop, Editura Echinox, Cluj, 1999 (Moeschler/Reboul).

Reboul, Anne, Moeschler, Jacques, *Pragmatica, azi. O nouă ştiinţă a comunicării*. Traducere din limba franceză: Liana Pop, Editura Echinox, Cluj, 2001.

[19] *Ibidem*, p. 134–143 *passim*.
[20] *Ibidem*, p. 144.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)

NOTIONS AND TERMINOLOGY IN PRESENT PRAGMATICS
(Abstract)

Key words: *pragmatics, notions, terminology, J. L. Austin*

The article highlights the main theories and trends in today's pragmatics, with special stress on J. L. Austin's thesis regarding the acts of speech, materialized in *performative sentences*. The paper discuses the illocutionary *acts* and the *perlocutionary acts*. Moreover, it analyses the five classes of enunciations proposed by J. L. Austin according to their illocutionary power: *verdictives, exercitives, commissives, behavitives, expositives*.

BDD-A24967 © 2015 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:55:41 UTC)